

La victòria de la Victoria (de los Ángeles)



© Antoni Bofill

Per Mercedes Conde Pons

“És essencial que jo pugui cantar, encara que sigui a casa. Necessito cantar, i no per exhibir-me, sinó per compartir el que faig, el que tinc. Per a mi cantar és com la vida mateixa.” Amb aquestes paraules, sentides de la veu de la mateixa Victoria de los Ángeles, el periodista i biògraf de la cantant catalana –i exdirector d’aquesta «Revista Musical Catalana»–, Jaume Comellas, iniciava la sentida glossa a la cantant barcelonina en l’homenatge realitzat dijous passat, 12 de novembre, al Palau de la Música Catalana. Un homenatge molt simbòlic, en el desè aniversari del seu traspàs, que suposava la col·locació d’un bust de la cantant –d’autor desconegut– en la galeria de bustos de músics catalans il·lustres vinculats al Palau de la Música Catalana, en què apareixen també amics: Alícia de Larrocha, Rosa Sabater, Eduard Toldrà, Lluís Millet, Frederic Mompou...

L’acte cerimonial, celebrat a la Sala d’Assaig de l’Orfeó Català plena de gom a gom, era presentat per la presidenta de l’Orfeó Català, Mariona Carulla, que recordava el debut al Palau l’any 1944 de la cantant filla del bidell de la Universitat de Barcelona, crescuda als passadissos plens d’història i art que tanta empremta van comportar en la seva personalitat. Posteriorment Jaume Comellas recordava la dona, Victoria de los Ángeles López García, que *“no tenia interessos, només afectes”*, i que això tal vegada li comportà moments agredolços, però que tanmateix van donar forma a una vida marcada per l’expressió; perquè la Victoria era, amb la seva veu cristal·lina, l’emoció feta veu, feta música.



Jaume Comellas durant el seu parlament en aquest acte a la Sala d’Assaig de l’Orfeó Català. © Antoni Bofill

Victoria de los Ángeles era i és, encara avui dia, molt més que una cantant de timbre angelical –malgrat el tòpic facilitat pel seu nom–, perquè, tal com novament va recordar Comellas, el seu impressionant

palmarès musical ens recorda com va recórrer fins a set segles de música, de tots els gèneres i estils, i amb la màxima excel·lència en tots. Avançada al seu temps i de bracet del grup Ars Musicae, Victoria de los Ángeles va ser de les primeres intèrprets a recuperar un repertori popular medieval en un àmbit culte. Això, que tal vegada pot caure en l'oblit, és important ressenyar-ho perquè és la base del *revival* que, ben avançats els anys setanta del segle XX, va viure la música que ara anomenem "antiga", però que llavors era vista sense tants miraments. El seu delit pels textos, per la poesia, la va portar a ser una declamadora per excel·lència, posant en un mateix nivell la importància de la música i la del text, cosa que es transmet a la perfecció en la interpretació, ja sigui de les cançons sefardites com de l'Elisabeth en el *Tannhäuser* de Wagner, que arribà a interpretar a Bayreuth. I és per això que una de les seves millors ensenyances en la darrera època de la seva vida, quan Sant Cugat ja li havia dedicat un Conservatori, era: "*Llegiu poesia i cantareu millor.*" Per això té tant de sentit avui dia l'existència de la Fundació Victoria de los Ángeles, que junt amb el llegat musical de la cantant transmet a les noves generacions una manera de cantar, una manera d'interpretar, la profunditat de la qual no es mesura amb els mateixos paràmetres que el ritme frenètic d'aquest nostre segle XXI. I per això emocionava veure entre les cadires de la Sala d'Assaig, que tanta música ha sentit i ha vist treballar, amics i fills d'amics d'aquest il·lustre cercle artístic i musical de què formà part Victoria de los Ángeles: Eduard Toldrà, Alícia de Larrocha, Frederic Mompou, Xavier Montsalvatge, Amadeu Vives, Lluís Millet...



La soprano Nancy Fabiola Herrera va interpretar tres cançons acompanyada al piano per Rubén Fernández Aguirre. © Antoni Bofill

Si bé el perfil mediàtic de Josep Cuní ens recordà el costat més agredolç de Victoria de los Ángeles, aquell complot portat pels malentesos i la "*mala propaganda*", tal com va dir el mateix Josep Cuní, els parlaments d'Helena Mora, *alma mater* de la Fundació ens retornaren al sentit d'aquest acte. Un acte presidit per la dignitat, la grandesa d'afectes a què abans ens referíem i la categoria artística de la cantant, tal com ella mateixa va recordar en una gravació d'un dels seus darrers recitals al Palau de la Música, amb una interpretació commovedora de *Damunt de tu només les flors* de Mompou. Amb humor, però també amb molt d'encert, Helena Mora evocà la memòria de Victoria i els seus amics, tot situant-nos al saló de la casa de Maria Vilardell -néta del tenor Francesc Viñas- i ànima del concurs d'aquest nom que és avui dia un referent líric a nivell mundial. Hi havia entre les butaques encara altres personatges crucials en la vida de Victoria: Nieves Lamaña, filla de José María Lamaña -fundador d'Ars Musicae i un dels màxims avaladors de la jove Victoria- i Jorge Binaghi, amic íntim de la cantant els darrers anys de la vida de la cantant. Certament, una vida marcada per afectes... i de quina categoria!



Josep Cuní, Helena Mora, Mariona Carulla i Jaume Comellas junt al bust de Victoria de los Ángeles a la Sala Lluís Millet del Palau de la Música Catalana. © Antoni Bofill

L'homenatge, marcat també per aquesta categoria que va presidir la vida de la cantant, quedà arrodonit amb l'actuació de quatre músics que representen els fruits artístics de la Fundació que porta el nom de Victoria de los Ángeles. La cantant Nancy Fabiola Herrera, primera impulsora del cicle de concerts Lucero Nuestro -per recollir fons per al manteniment del fill de la cantant amb síndrome de Down- interpretà tres cançons acompanyada al piano per Rubén Fernández Aguirre: *No por amor...* d'Antonio García Abril, la *Nana* de Xavier Montsalvatge i, finalment, un emotiu negre espiritual, gènere de gran predilecció per part de Victoria. El baríton català Enric Martínez-Castignani, impulsor del **cicle LIFE Victoria, que en la seva tercera edició s'inaugura aquest mateix divendres**, interpretà també tres cançons molt vinculades a la trajectòria de la cantant. Acompanyat al piano per Maria Mauri, becària de la Fundació Victoria de los Ángeles, el baríton interpretà *Festeig* d'Eduard Toldrà, *Chanson triste* d'Henri Duparc i *Cantares* de Joaquín

Turina. I en aquest mar d'emocions, la memòria em portà a un dels meus primers records d'infantesa, amb Victoria de los Ángeles commovent-me fins a la llàgrima en un concert a l'església de Sant Andreu de Llavaneres, i aleshores es produí en mi el que Alcía de Larrocha tan eloqüentment descrivia com *"la victòria de la Victoria"*.